ג א מיי׳ פ״ג מהלכות מ״ת הלכה יב סמג עשין יב טוש״ע י״ד סי׳ רמו סעיף כב: ד ב מיי׳ שם הלכה ט: ה ג מיי׳ וסמג שם טוש״ע

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה לא זכה לריך (להתמקמק) תו"מ ונ"ב ס"ח להתמהמה ווכ"ה בע"יו: (ג) ד"ה שהכל דשין וכו׳ הרוח הס״ד:

גליון הש"ם

עיין לקמן דף סג ע״א המנונה: מל"ה ישם חש בראשו יעסוק בתורה. עי' תורת חיים שבועות דף טו ע"ב ד"ה אסור להתרפאות:

מוסף רש"י

דמי האי מזיגא למזיגא דרבא. שכשהיה רבא לומד לפניו היה מוזג לו בענין זה (נדרים נה.). אכרעיך. לפי שהגים לבו שאל לו מקרא זה כדי . דעתו להשפיל כמדבר זה. מלמד תורה נחנם לכל (שם). נחליאל. נעשית לו התורה כמו נחלה

רב ניסים גאון

רבא הויא ליה מילתא לרב הדברים שאירעו ביניהן בפרק הנודר מז הירק (מר) פקיד דליתנון תליסר אלפי זוזי לרבא מז אללתא דנהר פניא. שלח רבא לקמיה דרב יוסף . אללתא היכי מיקריא. אמר רב יוסף ושוין בנודר מן . התבואה שאינו אסור אלא בה' המינים. אמר ליה [תבואה לא] משמע אלא ה' המינין, אללתא כל מילי (דשמעא) [משמע]. לקמיה אהדרות את-... אבא) [דרבא] אמר להון הדא לא איבעיא לי דאללתא כל מילי משמע, הדא היא דאיבעיא לי שכר בתים ושכר ספינות . דפחתן לאו אללתא היא . פחתיהו כי אללתא היא. אמרוה קמיה דרב יוסף אמור לו היה אל היה הלא [אמר] וכי מאחר דלא צריך לן אמאי שלח לן. איקפד רב יוסף. שמע רבא ואתא לקמיה ביומא

רבינו חננאל

דכיפורי.

אמריה ליה כתיב ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה ברמ"ח אברים נשמרת נשמרת. אמר ליה רב שמואל לרב יהודה שיננא פתח פומך ותני כי היכי דת חיי. שנאמר כי חיים הם שנתחייב שרפה למקום.

לו אדם גדול שימש. כתיב נעים כי תשמרם בבטנך. אימתי דברי תורה נעימים בשעה שתשמרם בבטנך, כיצד בעת שיכונו יחדיו על שפתיו. כתיב שמחה לאיש במענה פיו. אימתי דברי תורה נעימים בשעה שתשמרם בבטנך, כיצד בעת שיכונו יחדיו על שפתיו. כתיב שמחה לאיש במענה פיו. אימתי דברי תורה נעימים מה טוב. ד' יצחק אמר מהכא כי קרוב אליך הדבר מאד, בשעה שבפיך ובלבבך לעשותו. תאות לבו נתת לו, אם זכה ואם לא זכה ארשת שפתיו בל מנעת סלה. **תנא** כל מקום שנאמר לנצח, כגון ולא לנצח אקצוף. סלה, כגון אלקים יכוננה עד עולם סלה. ועד, כגון ה' ימלוך לעולם ועד, אין להם הפסק לעולם. כתיב חיתך ישבו בה וגו', אם משים אדם את עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת, ואמרי שמסרחת ואוכלת. יש בה, כלומר תלמודו מתקיים בידו, וכיון שתלמודו מתקיים בידו הקב"ה מכין סעודתו, שנא' תכין בטובתך לעני אלקים. נוצר תאינה יאכל פריה, מה תאינה

בל

תלמודו מתקיים בידו: שהכל דשין אוחו. שאין לו גקות (ב): שהכל מחבשמין ממנו. שמלמד תורה לתלמידים: כחבן זו שחינה נמחת. מפני דריסת רגלי בני אדם כך לחייו אינן נלאין מלחזר על למודו וללמד לאחרים: לא נשתכחה. חרות משמע חקוק ואינו נמחק לעולם. על ידי הלוחות היתה תורה חקוקה

לישראל מהשתכח מהן עולמית: על הלוחות. בשביל הלוחות היו בני ישראל בני חורין: ממדבר מסנה. אם כמדבר הוא תורה נתונה לו במתנה ולא ישכח: מילחא. כעס: אמר. רבא איזיל אפייסיה לרב יוסף: מווג. במים: רב יוסף סגי נהור הוה ולא היה רואהו והכירו בטעם היין שהוא מזגו לפי שהיה מכיר רב יוסף במוגו של רבא מתחילה שהיה בקי ליתן מים במדה: כל גיא ינשא. אף על גב דלאו גבי הני קראי כתיב דרשי ליה דמי שבח לידי גיח שהושפל חוזר ומתנשא: שדורסת ואוכלת. מיד לאחר הריגתה. שאינו מקפיד על תענוגים אלא אוכל בשר בלא תבלין וכן שחר עינוגין: שמסרחת. בטיט. היינו מי שאינו הולך אחר גבהות לקוץ במאכלו אם לא נחבשל כל צרכו. ל"א שדורסת ואוכלת לאחר הריגתה אוכלת מיד כך תלמיד חכם מחזר על תלמודו מיד כשמקבלו מרבו מסרחת מנבל עלמו על דברי חורה לשון זה נראה בעיני לפי שמלינו בכל הש"ם שדרך תלמידי חכמים להקפיד על מאכלן דרך גדולה וכבוד ועל מלבושיהן ש כדכתיב (משלי ח) ולמשנאים אהבו מות: לעני. לזה ששם עלמו כעני. וללישנא בתרא ששם עלמו כעני עליה: מאנה.

בטשה ביה. בעטה בו: חוריך חיי. שתאריך ימים: חטוף אכול. אם יש לך ממון לההנות עלמך אל תמתין עד למחר שמא תמות ושוב אין לך הנאה: דעלמא דאולינן מיניה גרסינן: כהלולא דמי. היום ישנו ולמחר איננו דומה לחופה שהולכת מהר: אם יש לך. ממון: ואין

> האדם מת: חוק. מזון: מי יגיד לר. אם נשאר בידם שמא יאבדוהו: הללו נולצין. כלומר כשהן גדילין גדילה פרנסתן ועושרן עמהן ואינך לריך להדאג עליהן: והללו לובלין. מתים. לשון והעלה נבל וירמיה חן: יפה. לחולי זה וקשה לחולי זה יפה ללב ורע לעינים: שתשמרם בבעגך. שהן שמורים בידך שאינן משתכחין ממך: יכונו יחד. שאתה סודרן ומוליאן בפה ולא בגימגום ובלחישה: אימתי שמחה וכו׳ בומן. שיודע לדרוש הלכות חג בחג. ד"ח אימתי שמחה לאיש אימתי אדם שמח בתלמודו בזמן שיש לו מענה כששואלין ממנו דבר הלכה: שחרשת. ספירת שפתיו בל תמנע סלה כשנתת בו דעת להוליא בשפתיו: וכה. אם יש לו מזל טוב תאות לבו נחת לו שבעוד שהוא מחאוה באה לו תאותו עד שלא ישאלנה: לא זכה. לריך (6) להתמקמק ולהלטער: כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף. אלמא לנצח לשון עולם הוא. מדסמיך ליה וכן עד עולם סלה אלמא סלה לשון לעולם משמע: שרף לצוחר. שחינו שרפוי בריוח כך הוא נעים ומרולה שסנטרו וזקנו מכסין אותו. כך אם

למות התמהמה. עיכוב כי פתחום

מלומלם בדוחק סביב הלואר אלא לבריות: ונראה ואינו נראה. כשמגביה לוארו נראה מתחת זקנו ורוב פעמים תלמיד חכם הוא אינו רודף לנאת ולבא בשוק אלא יושב ומחזר על יפה ולזה קשה אבל הקב"ה אינו כן נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר ולכל בשרו מרפא א"ר

ה) ס"א בן יעקב, ב) [ברכות לו. וש"נ ועי" בחגיגה טו: מ"ש שם על לידו פירוש על שינוחו. ג) כל זה עד נובלין מס׳ בן סירא, ד) סוטה מו:, בס"י איתא וגו' ומילת ם) בט י מינתו וגו ותיכנו הם ליחא, 1) [ל"ל נעימים וכ"ה בס"א], 1) [ל"ל אלעור], ח) [ע"ו ה. ע"ש], דאמרו, לו וחידושיו לו: מילתא], מ) [שבת קיד.], נ) ל"ל כל משנאי,

תורה אור השלם ו. כי לא כז ביתי עם אל בּי בְרִית עוֹלֶם שָּׁם לִי עַרוּכָה בַּכּל וּשְׁמָרָה כִּי

בל ישעי וכל חפץ כי לא גַיצְמִיתוּ: שמואל ב כג ה יַצְמִיתוּ: שמואל ב כג ה בָּי חַיִּים הַ מַרְפָּא: משלי ד כב מַרְפָּא: משלי ד כב 3. בִּי לְוְיֵת חַן הַם ראשָר וְעַנְקִים לְראשֶר וְעַנְקִים לְגַרְגְרֹתֶיךָּ: משלי א ט רפאות תהי לשר ושקוי לעצמותיר:

יְשִּקְּהְייְרֶבְּנְתּוֹנֶרְוּ. משלי ג ח 5. כִּי נָעִים כִּי תִשְׁמְרֵם. יו בּ בְּיִטְנֶךְ יִבּנוּ יַרְחְדָּוּ עַל שְׂפָתֶיךְּ: משלי כב יח ה. שִׁמְחָה לָאִישׁ בִּמֵעֲנֵה 6. שִׁמְחָה לָאִישׁ בִּמֵעֲנֵה פיו ודבר בעתו מה טוב: משלי טו כג

מְאד בְּפִיךְ וּבְלְבְבְּךְ לְעֲשׂתוּ: דברים ל יד 8. תַּאֲוַת לְבּוֹ נְתַתְּה לוֹ ואָרֶשֶׁת שְּׁפְּתָיו בֵּל מְנַעְתְּ סֶּלְה: תהלים כא ג וְצָּטֶּ שֶׁוּר שְּבְּתָּיוּ בַּל בְּנַבְּעְּתְּ סֶּלְה: תהלים כא ג 9. כִּי לֹא לְעוֹלֶם אָרִיב ולא לָנֵצַח אֵקצוֹף כִּי רוח מְלְפָנֵי יַעֲטוֹף וּנְשְׁמוֹת אֲנִי עֲשִׂיתִי:

ישעיהו נז טז ישפיוו נוסו. 10. בַּאֲשֶׁר שְׁמִעְנוּ בֵּן רָאִינוּ בְּעִיר יְיִ צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלְהִים בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלְהִים בוֹנְנֶהָ עֵר עוֹלְם סֶּלְה:

ון, יְיָ יִמְלֹךְ לְעלְם וְעָד: שמות טו יח

.12. לְחָיָו כַּעֵרוּגַת הַבּּשֶׂם מגדלות שָׁבְּתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִים נִטְפוֹת שִׁבְּתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִים נִטְפוֹת שיר השירים ה יג

13. וַיִּתֵן אֶל מֹשֶׁה בְּכַלתוֹ לְדַבֵּר אִתוֹ בְּהַר סיני שני לחת העדת לְחֹת אֶבֶׁן כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע שמות לא יח יַבְּתְּרֵבְּ 14. וְהַלְּחֹת מָעֲשֵׁה אֱלֹהִים הַמְּה וְהַמְּכְתָּב מִכְתַב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת על הלחת:

15. בָּאֵר חֲפָרוּהָ שַּׂרִים בְּרוּהָ נְדִיבֵּי הָעֶם בְּמְחֹקֵק בְּמִשְׁעֵנֹתָם וּמִמְּדְבָּר מַתְּנָה: וִמְמֵּהְנָה נַחֲלִיאֵל בֶּמוֹת: ומנחליאל יָּהַנְּיָּגִיּ בְּּמוֹת: יִּמְבָּמוֹת הַנִּיְא אֲשֶׁר בִּשְׁרֵה מוֹאָב ראש הַפְּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל פְּנֵי

16. כל גיא ינשא וכל הַר וְגִּבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה הָעָלִב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים ישעיהו מ ד לבקעה: בטובתר לעני אלהים: תהלים סח יא

18. נצר תְאַנָה יאכַל בו הְאַן - בּוּ פְּרְיָהּ וְשׁמֵּר יְכָבָּד: מיי משלי כז יח

במשה ביה אמרה ליה לא כך כתוב י ערוכה בכל ושמורה א אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת ואם לאו אינה משתמרת תנא תלמיד אחד היה לרבי אליעזר שהיה שונה בלחש לאחר ג' שנים שכח תלמודו תנא תלמיד אחד היה לו לרבי אליעזר שנתחייב בשריפה למקום אמרו הניחו לו אדם גדול שמש א"ל שמואל לרב יהודה ט שיננא פתח פומיך קרי פתח פומיך תני כי היכי דתתקיים ביך ותוריך חיי שנאמר ² כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא אל תקרי לִמצְאיהם אלא למוציאיהם בפה א"ל שמואל לרב יהודה שינגא חמוף ואכול חטוף ואישתי דעלמא דאזליגן מיניה כהלולא דמי א"ל רב לרב המנונא מ בני אם יש לך הימב לך שאין בשאול תענוג ואין למות התמהמה ואם תאמר אניח לבני חוק בשאול מי יגיד לך בני האדם דומים לעשבי השדה הללו נוצצין והללו נובלין י׳ א״ר יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין עמו לוייה יעסוק בתורה שנאמר כי לוית חן © הם ° חש בראשו יעסוק בתורה שנאמר כי לוית חן הם לראשך חש בגרונו יעסוק בתורה שנאמר 3 וענקים לגרגרותיך חש במעיו יעסוק בתורה שנאמר רפאות תהי לשרך חש בעצמותיו יעסוק ⁴ בתורה שנאמר 4 ושקוי לעצמותיך חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר 2 ולכל בשרו מרפא אמר רב יהודה בר' חייא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם נותן סם לחבירו לזה

אמי מ"ד ² כי נעים כי תשמרם בבמנך יכונו יחדיו על שפתיך אימתי ד"ת ¹⁰ נעי' בזמן שתשמרם בבמנך ואימתי תשמרם בבמנך בזמן שיכונו יחדיו על שפתיך ר' זירא אמר מהכא ² שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה מוב אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו ל"א אימתי שמחה לאיש במענה פיו בזמן שדבר בעתו מה מוב ר' יצחק אמר מהכא זכי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו אימתי קרוב אליך בזמן שבפיך ובלבבך לעשותו רבא אמר מהכא מתאות לבו נתתה לו וארשת שפתיו בל מנעת סלה אימתי תאות לבו ובלבבך לעשותו רבא אמר מהכא * תאות לבו נתתה לו וארשת שפתיו בל שנעוג שלה הב"ג ב נתתה לו בזמן שארשת שפתיו בל מנעת סלה רבא רמי כתיב תאות לבו נתתה לו וכתיב וארשת שפתיו בל נתתה לו בזמן שארשת שפתיו בל מנעת סלה רבא רמי מייים הלה חוא דבי ר"א בז יעקב כל מקום מנעת סלה זכה תאות לבו נתתה לו לא זכה וארשת שפתיו בל מנעת סלה תנא דבי ר"א בן יעקב כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית נצח דכתיב °כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף סלה דכתיב יי כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר אלהינו אלהים יכוננה עד עולם סלה ועד דכתיב ײַ ה' ימלוך לעולם ועד: (סימן ענקים לחייו לוחות חרות): א"ר " (אליעזר) מאי דכתיב יּ וענקים לגרגרותיך אם משים אדם עצמו כענק זה שרף על הצואר ונראה ואינו נראה תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר ר"א מאי דכתיב 12 לחיו כערוגת הבשם 2 אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבושם זה שהכל מתבשמין בה תלמודו מתקיים ואם לאו אין תלמודו מתקיים וא"ר " (אליעזר) מ"ד וּ לוחות אבן אם אדם משים עצמו את לחייו כאבן זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו וא $^{\prime\prime}$ ר $^{\circ}$ (אליעזר) מאי דכתיב 11 חרות על הלוחות אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל רב אחא בר יעקב אמר 🕫 אין כל אומה ולשון שולמת בהן שנאמר חרות אל תיקרי חרות אלא חירות אמר רב מתנה מאי דכתיב 15 וממדבר מתנה אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו יי רבא בריה דרב יוסף בר חמא הוה ליה מלתא לרב יוסף בהדיה כי ממא מעלי יומא דכיפורי אמר איזיל ואפייסיה אזל אשכחיה לשמעיה דקא מזיג ליה כסא אמר ליה הב לי ואימזגיה אנא יהב ליה מזגיה כרטעמיה אמר י דמי האי מזיגא למזיגא דרבא בריה דרב יוסף בר חָמֹאָ א״ל אָנא הוא ° א״ל ° לא תתיב אכרִעיך עד דמפרשת לי הני קראי מאי דכתיב יו וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא א"ל אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו במתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות ואם מגים לבו הקדוש ברוך הוא משפילו שנאמר ומבמות הגיא ואם חוור בו הקב"ה מגביהו שנאמר יו כל גיא ינשא אמר רב הונא מ"ד יו חיתך ישבו בה תכין במובתך לעני אלהים יאם אדם משים עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואיכא דאמרי שמסרחת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואם עושה כן הקדוש ברוך הוא עושה לו סעודה בעצמו שנאמר תכין במובתך לעני אלהים א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב is נוצר תאנה יאכל פריה למה נמשלו דברי תורה כתאנה מה תאנה זו